

Laudatio voor Thomas Buergenthal – 27 januari 2009

Auteur Sonny Herman

Is de leus 'Nooit meer Auschwitz' een loze kreet geworden, als er in de gehele wereld nog steeds oorlog woedt? Is de leus 'Nooit meer Auschwitz' een holle frase geworden, die hard geroepen wordt, terwijl honderdduizenden onschuldige mannen, vrouwen en kinderen dakloos worden gemaakt, sterven door uithongering en lijden onder de consequenties van racisme en religieuze intolerantie? Heeft het herhalen van de leus 'Nooit meer Auschwitz' nog wel zin? Wanneer zovelen nog immer slachtoffer zijn van onderdrukking van hun persoonlijke vrijheid?

De diepere betekenis van het tot symbool geworden Auschwitz, leeft nog altijd onder ons allen. Het daagt ons uit en roept ons op daar op verschillende manieren op te antwoorden. Auschwitz, als symbool voor zoveel kwaad in de wereld, wil maar niet uit ons hoofd en onze levens verdwijnen. Rechter Thomas Buergenthal heeft zichzelf beschreven als een gelukskind en hij is iemand die zijn gehele leven er aan heeft gewijd het recht te laten zegevieren over onmenselijkheid.

Zijn levensverhaal, van Auschwitz naar het hoogste gerechtshof, heeft hij beschreven op een wijze die vooral wordt gekenmerkt door bescheidenheid. Zijn verhaal van een ongeletterde jongeman die opklom naar de positie van rechter bij het hoge gerechtshof is geschreven zonder arrogantie of dikdoenerij en is een les waar we allen van kunnen leren. Zijn motivering was en is nog steeds zijn diep gewortelde geloof in de triomf van goed boven kwaad en dat elke gelegenheid om goed te laten zegevieren moet worden gevoed, onderzocht en geactiveerd.

In zijn boek *Leven en Noodlot* beschrijft Vassili Grossman het geluk als proberen rampen te vermijden door niet ergens op de verkeerde plaats, of de verkeerde tijd te zijn. Maar hoe zou men dat van te voren kunnen weten? Het verleden is bepaald geen onbeschreven blad voor Buergenthal. In het aangezicht van de moord op zes miljoen Joden, honderdduizenden Sinti en Roma en anderen die door de nazi's niet als levenswaardig werden gezien, zou het meer dan arrogant zijn te spreken van één die gekozen zou zijn om te overleven. En toch kan men maar moeilijk het gevoel onderdrukken dat dit Gelukskind, deze overlevende uit de moordmachine van de nazi's, is gekozen om voor recht en menselijkheid te pleiten die hem eerder was geweigerd.

In zijn meest recente boek *Herwaardering* suggereert Tony Judt dat wij een eeuw van vergeten binnen zijn gegaan. Maar hij herinnert ons er tegelijkertijd aan dat het verleden nog altijd onder ons is. Dat we eenvoudigweg andere namen aan de onderdrukkers en hun duivelse praktijken hebben gegeven.

In een wereld van vergeten is de Nooit meer Auschwitz-lezing van steeds groter belang aan het worden. Eerstegraads getuigen zijn er ongelukkigerwijs minder en daarom is het van groot belang dat wij vandaag iemand onder ons hebben die een van de zeer weinige mensen is die het wel heeft meegemaakt, in al zijn gruwelijkheden.

Rechter Thomas Buergenthal draagt het lichtelijk versleten, getatoeëerde nummer B-2930 op zijn linkerarm. Het is ook een constante herinnering aan zijn vader, die de oorlog niet overleefde, nummer B-2931. Zijn ervaringen leven in hem en hebben als gids gediend om het leven te leiden zoals hij vond

dat hij dat na Auschwitz moest. Het verleden is voor hem niet van toen maar van nog altijd. Hij is vandaag onze getuige van 'Nooit meer Auschwitz' en wij verwelkomen hem in ons midden.

Zijn pogingen bij te dragen tot vermenselijking van de maatschappij, die verwoord zijn in zijn vele geschriften over de bescherming van de mensenrechten, kan ik hier niet opsommen. Het hoogtepunt van zijn carrière was dat hij in maart 2000 werd gekozen tot rechter in het Internationale Gerechtshof in Den Haag, waar hij in februari 2006 werd herbenoemd.

Rechter Buergenthal, u beschrijft uzelf als een gelukskind, maar het zijn wij die uitgesproken gelukkig moeten zijn om u hier in ons midden te hebben.

De laudatio is door de redactie enigszins bekort; vertaling uit het Engels door Marjon de Klijn.